

Unikornis Nyelvi olimpia középiskolásoknak

1. forduló* (2016. március 15. – április 15.)

A négy feladat megoldását 4 külön dokumentumként kérjük beküldeni, .doc, .docx vagy .rtf formátumban! A dokumentumokat a csapatnév és a feladat számának kombinációjával nevezzétek el! (pl. GumiabroncsIV.docx) A dokumentumokban használjatok Times New Roman betűtípust, 12-es betűméretet és egyes sorközt!

A megoldásokat és a jelentkezési lapot **április 15-én 23:59-ig** várjuk az unikornis2014@gmail.com címre.

A jelentkezési adatlapot itt találjátok:

<https://docs.google.com/forms/d/180BNeT4J9MqmGfOMcipyaztIr1fgqiUxAEuijY3T1Y/viewform>

Jó munkát!

* A feladatokat Dimény Hajnalka, Kádár Edit és Lakatos Aliz állította össze.

I. feladat: Vietnámi (20 pont)

Alább a bal oszlopban adott 5 vietnámi példa, a jobb oszlopban pedig összekevert sorrendben a nekik megfelelő magyar fordítás.

1. Cái này là cái hoa.	a. ez a szép váza
2. Mình mua ba cái hoa.	b. Öt tányért viszek.
3. Bác bán cái đĩa kia.	c. Három virágot vásárolok.
4. Cái bình này đẹp.	d. Ez egy virág.
5. Cái này là cái bình đẹp.	e. Nagybátyám eladja ezt a tányért.
6. Mình đem năm cái đĩa.	f. Ez egy szép váza.

1. Párosítsátok a vietnámi példák számát a magyar fordítások betűjével! (6 pont)

2. Fordítsátok le vietnámira az alábbi magyar mondatokat: (3 pont)

Ez egy szép virág.

Eladok öt szép virágot.

Ez egy tányér.

3. Magyarazzátok el, milyen gondolatmenet alapján jutottatok a megoldásokhoz! (11 pont)

II. feladat: Nyelvi jogaink (30 pont)

Tanulmányozzátok a *Nyelvi jogok útmutatót*, és ennek segítségével (http://rmdsz.ro/uploads/kiadvanyok/files/Nyelvi%20jogok%20utmutato_.pdf) oldjátok meg a feladatokat! A feladatok megoldása során mindig a saját megfogalmazásokban írjátok le az itt olvasott információkat, és ne másoljátok ki!

1. Vizsgáljátok meg az alábbi helyzeteket a nyelvi jogok szempontjából, és a feltett kérdések alapján keressetek megoldást rájuk! (20 pont)

- a) Egy csíkszentdomokosi néni egy forgalom nélküli kisutcán szemtanúja annak, hogy egy ember rosszul lesz, majd összeesik. Szeretne mentőt hívni, de nem tud románul. Mit tehet? Mihez van joga akkor, ha ez a néni kórházba kerül, és nem tud románul értekezni? Miből adódhat nehézség a gyakorlatban?
- b) Péter születésekor a keresztnevének a román megfelelőjét írták be a születési bizonyítványába. Ennek ellenére minden általa kitöltött hivatalos formanyomtatványra, egyéb dokumentumra magyarul írja a nevét. Jogos-e ez az eljárás? Ha igen, miért? Ha nem, hogyan lehetne az?
- c) Egy frissen érettségizett magyar nemzetiségű diák rendőrképző iskolában szeretett volna továbbtanulni. Eredményei jók, és anyanyelvi szinten beszéli a román nyelvet. Ennek ellenére mégsem felvételizett sikeresen, nem mondtak semmi konkrét okot a visszautasításra, de bekarikázták a nevét, amiből egyértelműen kiderült, hogy magyar nemzetiségű. Milyen nyelvi jogokat sértettek meg ebben a helyzetben? Ebben – vagy hasonló – helyzetben utólag mit lehet tenni?
- d) Megnyerod a polgármesteri választásokat. A kisvárosnak, amelynek polgármestere lettél 21,48%-a magyar nemzetiségű. Milyen nyelvi jogokat kell biztosítani ilyen esetben a magyar közösségnek? Két év elteltével népszámlálást végeznek, és kiderül, hogy az újabb felmérések szerint a kisvárosod lakosságának már csak 18,97%-a magyar nemzetiségű. Mi változik abból, ami korábban nyelvi jogok tekintetében biztosítani kellett?
- e) 2008-ban a Kovászna megyei tanács versenyvizsgát hirdetett az alárendeltségében működő Bod Péter Megyei Könyvtár igazgatói állásának betöltésére, és a kiírásban feltételként szabták meg a magyar nyelv ismeretét. Az Országos Diszkriminációellenes Tanács 2009. évi határozata értelmében a kiírásban hátrányos megkülönböztetés történt. Utólag a Brassói Táblabíróság jogerősen semmisnek nyilvánította a versenyvizsga eredményét, és ennek következtében újra meghirdették az igazgatói állást. (*Nyelvi jogok útmutató*: 59) Jogos volt-e az állás feltétele? Hogyan születhetett meg ez az eredmény a bíróságon?

2. Írjatok le részletesen egy olyan eseményt, ahol a ti nyelvi jogaitokat sértették meg vagy ismerősötökét! Az útmutató segítségével magyarázzátok el, hogy miért történt jogsértés! Lehetett volna-e orvosolni a jogsértést valamilyen módon utólag? Ha igen, hogyan? (10 pont)

III. feladat: Erza (20 pont)

Alább magyarra fordított erza¹ találós kérdéseket és azok erza eredetijét találjátok. A fordítás nem tudja mindenben követni a forrásnyelv szerkezeteit (a két nyelvben néha más-más szerkezettel lehet ugyanazt a jelentést visszaadni), de igyekeztünk az eredetihez legközelebb álló és annak jelentését leginkább tükröző magyar nyelvi megoldást választani.

Az erza szöveg hiányos, és a feladat ezeknek a hiányoknak a kitöltése. A magyar szöveg *dőlt félkövérrel* szedett részei felelnek meg a hiányzó erza szavaknak. A 4-es, 6-os és 7-es találós kérdésből egy erza szó, az 1-es, 3-as és 5-ös találós kérdésekből pedig két-két erza szó hiányzik.

Megjegyzés: A cirill betűs erza szöveget latin ábécére átültetve olvashatjátok. A táblázatban a *č* magyar *cs*-hez hasonló hangértékben szerepel, a *š* a magyar *s*-nek felel meg, az *y* pedig egy olyan hangnak, ami a román *î*-hez hasonlít (vö. orosz *ы*). Az aposztróf (') azt jelöli, hogy az előtte levő mássalhangzó lágyított (palatalizált). Azt nem jelöljük, de az *e* és *i* előtti mássalhangzók is lágyítottak (ahogy az oroszban is). A feladat megoldásához ezekre az információkra nincsen szükség, csak azért adtuk meg, hogy viszonylag könnyen ki lehessen olvasni az erza szöveget. A megoldáshoz továbbá nincs szükség az erza vagy más uráli nyelv ismeretére, szótárra, fordítóprogramra stb. sem. A feladat megoldható pusztán a táblázatbeli adatok elemzése által.

¹ Az erza a mordvin nyelv egyik nyelvjárása. A mordvin nyelv az uráli nyelvcsalád finnugor ágának finn-permi csoportjához tartozik. Az erza mellett a másik fő nyelvjárása a moksa. Mindkettő írása cirill betűkkel történik. Az erza nyelvjáróterület zöme Mordóviában (Mordvin Köztársaság, Mordvinföld) a Szura, Inszar, Alatir és Pjana vízrendszerében fekszik, de a Volgán túli körzetekben (Szamara, Orenburg, Tatárföld, Baskíria) is szép számmal élnek erzák. Az [Ethnologue](#) szerint az erzát a világon körülbelül száztizennégyezer ember beszéli anyanyelvként.

1.	Nem fa, de vannak levelei, nem ember, mégis beszél , nem ing , de varrva van. (könyv)	A čuvto - sons' lopav, a loman' - sons' _____, _____ - sons' staz'.
2.	Nincsenek szárnyai, de repül. (szél)	Arast' s'olmonzo, livti.
3.	Fogai vannak, de nyelve nincs . (fűrész)	Peenze ulit', _____ .
4.	Nincs teste, de van szája. (zsák)	Aras' rungozo, _____ kurgozo.
5.	Nincsenek kezei, nincsenek lábai, de ing nélkül nem él . (párna)	Arast' kedenze, _____ pil'genze, panartomo _____.
6.	Test nélkül , de él, száj nélkül, nyelv nélkül, de beszél. (visszhang)	_____, eri, kurgtomo, kel'teme, korty.
7.	Maga vasból, lába fából. (kalapács)	Sons' kšnin', _____ čuvton'.

IV. feladat: Yudja (30 pont)

A magyarban vannak megszámlálható és megszámlálhatatlan főneveink. Megszámlálható például a *szék*, a *gyerek* és a *telefon* főnév. Hogyha több van az adott dologból, akkor a többes szám jelével (*könyvek*, *házak*, *telefonjaim*, *gyerekei*) vagy egy számnévvvel jelezzük ezt a hallgatónak (*sok gyerek*, *néhány levél* stb.). Számnévvvel akár számszerű pontossággal is megadhatjuk a mennyiséget (*két szék*, *százkét résztvevő*). Az olyan főnevek esetében azonban, mint a *rizs*, *bor* vagy *víz*, ha jelezni akarjuk, hogy mennyi van belőlük, mértékjelölő vagy tartály jelentésű kifejezésre, vagy valamilyen számlálószóra van szükségünk: *egy kiló rizs*, *három bögre rizs*, *10 szem rizs*; *egy pohár bor*, *egy liter bor*; *két csepp víz*, *három veder víz*. Az ilyen főneveket *anyagneveknek* nevezik a nyelvtanok. Az anyagnevek olyan dolgoknak a nevei, amelyeknek a legkisebb része is ugyanolyan nemű (és nevű), mint nagyobb egységük (pl. egy szem homok is *homok*).

A főnevek megszámlálhatóságának lehetősége és az ezzel kapcsolatos nyelvi formák nyelvenként eltérő képet mutathatnak.

Alább a Brazíliában beszélt yudja² (ejtsd: juddzsa) nyelvből származó mondatokat találtok. Az első sor mindenhol a yudja nyelvi adatot tartalmazza, a második sorban megadtuk a szavak jelentését külön-külön, a harmadik sorban pedig azt, hogy hogyan értendő az adott mondat (vagyis milyen értelemben használják azt az anyanyelvi beszélők). A szögletes zárójelbe tett rész jelzi, hogy mi az, amit az a szövegekörnyezet adott hozzá a mondat jelentéséhez, amiben elhangzott.

1. Állapítsátok meg, hogy van-e a yudja nyelvben valamilyen különbségtétel a főnevek megszámlálhatóságát illetően, és ha van, milyen nyelvi eszközökkel történik a különbség jelzése! Vigyázat, a magyar nyelvtől lényegesen eltérő jelenségekre is lehet példa! (12 pont)

² A yudja a tupi nyelvcsaládba tartozó, Brazíliában beszélt nyelv. Összesen 284 beszélője van.

1. Duwadjuse y'a anu.
 Négy víz ASP³
 'Van négy [tócsa] víz [a földön].'

2. Txabiü asa he wī he.
 Három liszt benne raktár benne.
 'A raktárban három [csomag] liszt van.'

3. Txabiü y'a pīkaha txade anu.
 Három víz pad rajta ASP
 'A padon három [üveg] víz van.'

4. Itxībī iidja a'i.
 Sok nő itt
 'Itt sok nő van.'

5. Itxībī y'a a'i.
 Sok víz itt
 'Itt sok [veder] víz van.'

6. Itxībī asa dju wī
 Sok liszt hozott
 'Valaki sok [csomag] lisztet hozott.'
 #'Valaki sok lisztet hozott.'⁴

³ ASP: befejezett aspektust jelölő nyelvi elem. Azt mutatja, hogy az esemény már lezárult.

⁴ A # jel azt jelzi, hogy ez az értelmezése az adott mondatnak nem helytálló, vagy legalábbis furcsa, szokatlan ilyen jelentésben használni ezt a mondatot.

7. Urahu aka Tuba Tuba he.
 Nagy ház Tuba Tuba⁵ benne
 'Van egy nagy ház Tuba Tubában.'
8. Urahu y'a yuhaha he.
 Nagy víz tó benne
 'A tóban nagy [mennyiségű] víz van.'
9. Maria yauda y'a dju wi.
 Maria kettő víz hozott
 'Maria két [veder] vizet hozott.'
10. Txabiü ali wãñã.
 Három gyerek szaladt
 'Három gyerek szaladt.'
11. Maria txabiü yukidi apa~pa~pa.
 Maria három só elejtett/leesett+RED⁶
 'Maria három alkalommal elejtett összesen három [sótartónyi] sót.'
12. Yauda ali eta apa~pa
 Kettő gyerek homok elejtett/leesett+RED
 'Két gyerek két alkalommal elhullajtott összesen két [marék] homokot.'

2. Előfordulhat-e a magyarban olyan típusú főnévi szerkezet, amelyben csak egy határozott számnév áll egy anyagnév előtt? Ha igen, konkrét példák alapján fejtsétek ki, hogy milyen esetben, milyen jelentéssel? (9 pont)

3. Lehet-e többes számba tenni a magyarban az anyagneveket? Ha igen, milyen esetekben használjuk ezeket? Indoklásotokat támasszátok alá legalább három példával! (9 pont)

⁵ Egy település neve.

⁶ RED: reduplikáció, vagyis nyelvi elemek ismétlése. A yudjában az ismétlés száma arra utal, hogy hányszor történt meg az adott esemény.